

Motion till riksdagen 2008/09:Kr358

av **Mona Sahlin m.fl. (s)**

En kulturpolitik för framtiden

Sammanfattning

År 1974 fastställde en enig riksdag målen för den statliga kulturpolitiken. Denna politik blev en stor framgång och ligger än i dag i väsentliga avseenden till grund för den förda kulturpolitiken. Det har emellertid hänt mycket sedan 1974.

Globalisering, den digitala revolutionen och befolkningsutvecklingen är alla mäktiga krafter som omformar vår värld. I denna nya värld vill Socialdemokraterna bedriva en fortsatt stark kulturpolitik. För att under dessa anorlunda villkor bevara den politiska intentionen bakom 1974 års kulturpolitik måste politiken utvecklas och förändras.

En socialdemokratisk kulturpolitik tar sin utgångspunkt i övertygelsen att konsten har ett eget värde. Att alla människor är kreativa och att samhället bättre behöver tillvarata denna kreativa potential är en annan grundsats i socialdemokratisk kulturpolitik. Särskilt viktigt är det att i skolan stödja barn och ungas skaparkraft.

Utan konstnärer finns det ingen konst. Därför är det av samhälleligt intresse att konstnärerna kan leva på och utveckla sitt yrke. Kulturarbetsmarknaden skiljer sig emellertid på flera sätt från arbetsmarknaden i övrigt. Politiken måste ta hänsyn till och förstå dess specifika villkor. En socialdemokratisk kulturpolitik vill göra det enklare för kulturarbetarna att leva på sitt arbete.

Kulturen har en växande samhällsekonomisk betydelse. Kultursektorn är i EU i dag dubbelt så stor som bilindustrin, och den har en betydande tillväxtpotential. En socialdemokratisk kulturpolitik syftar till att med bibehållen respekt för konstens integritet utveckla de kulturella näringarna.

Socialdemokraternas kulturpolitik utgår från ett kulturbegrepp som tar samtliga medborgares erfarenheter och förhoppningar på allvar. Det gäller att se olikheter som en rikedom och skillnader som något kulturellt produktivt.

Den svenska kulturpolitiken har genom den starka betoningen på folkbildning lyckats förena det estetiskt avancerade med ett brett samhälleligt deltagande i kulturlivet. Kulturlivets bredd och spets har hållits samman. Folkbild-

Fel! Okänt namn på

ningen utgör därför även i framtiden en av hörnstenarna i en socialdemokratisk kulturpolitik.

Delaktighet och tillgänglighet är centrala värden i en socialdemokratisk kulturpolitik. Det är en självklarhet att samhällets kulturinstitutioner är öppna för så många som möjligt. Vi vill därför återinföra fri entré på de statliga museerna och få till stånd en nationell bibliotekspolitik.

Det offentliga samtalet, demokratins själva grundval, hotas i dag av kommersialisering och ägarkoncentration i medievärlden. Mediepolitiken utgör en grundbult i socialdemokratisk kulturpolitik och syftar till en mediepolitik där fler röster kommer till tals. Den digitala utvecklingen innebär möjligheter härvidlag, och dess möjligheter måste en framåtsyftande kulturpolitik ta till vara.

Konsten och kulturen är starka krafter som kan, om de stöds av en klok politik, bidra till att skapa ett samhälle som vi alla vill leva i. En sådan modern kulturpolitik avser Socialdemokraterna att utveckla. Denna motion utgör det första steget i ett fortsatt programarbete.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Förslag till riksdagsbeslut	4
Inledning	4
Konstens värde	5
Kultur och arbete	6
Kultur och näring	8
Många kulturer	9
Folkbildning	10
Delaktighet och tillgänglighet	11
Medier och mötesplatser	11
En kulturpolitik för framtiden	12
Avslutning	13

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktlinjer för en framtida kulturpolitik.

Inledning

Alla människors lika värde är den självklara utgångspunkten för en socialdemokratisk kulturpolitik. Viktig är också viljan att stödja ett fritt och obundet konst- och kulturliv. Detta kulturliv ska komma alla medborgare till del och kräver insatser från samhällets sida.

I dag växer kulturens betydelse i samhället, också ekonomiskt. Det är en positiv utveckling. Det innebär emellertid inte att konsten kan överlämnas åt marknadskrafterna. För att kulturlivet ska kunna fortsätta att utvecklas ekonomiskt krävs tydliga spelregler och en offentligt finansierad kulturell infrastruktur. Marknaden är, även på kulturpolitikens område, en god tjänare, men en usel herre.

Ett samhälles utvecklingsnivå kan anges genom hur mycket man satsar på konst och kultur. I historiens backspegel är de så vi bedömer tidigare samhällen. I goda tider är det möjligt att verkligen satsa på kultur. Men det är i dåliga tider – tider av brist och knapphet, av oro och rädsla för framtiden – som vi verkligen behöver konsten. Det är då den visar sitt värde.

Sveriges moderna kulturpolitik fick sin form 1974. En rad krafter har förändrat vår värld sedan dess: Globaliseringen, den digitala utvecklingen och befolkningsutvecklingen. Detta är förändringar som rymmer stora möjligheter. En socialdemokratisk kulturpolitik vill ta fasta på dessa möjligheter och föra den politiska visionen från 1974 vidare in i en annorlunda värld. För att bevara denna politik måste den förändras.

Den borgerliga regeringen har tillsatt en kulturutredning som kommer att lämna sitt betänkande den 12 februari 2009. Vi beklagar att detta inte är en parlamentarisk utredning. En bred samsyn kring kulturpolitiken har ett stort värde. Från kulturlivet har initiativ tagits till en ”skuggutredning” som kommer att presentera sina tankar i november. För en socialdemokratisk kulturpolitik är det självklart att ha en nära dialog med kulturlivets aktörer. Vi inväntar därför med intresse resultatet av ”skuggutredningens” arbete.

En socialdemokratisk kulturpolitik tar sin utgångspunkt i föreställningen om medborgarna som myndiga, aktiva och meningsskapande, inte som passiva mottagare eller kunder. Mening skapas tillsammans.

Konstens värde

Konsten har ett egenvärde. Det är först när konsten tillerkänns ett sådant eget värde, när den är fri och oberoende, som den får ett värde för medborgarna i samhället. Konsten visar oss på andra värden än de som råder på marknaden.

Alla människor är kreativa. Alla är inte konstnärer, men alla har en förmåga till skapande. Denna förmåga är en resurs som samhället bör ta till vara på ett bättre sätt än i dag. En socialdemokratisk kulturpolitik betonar därför delaktighet och tillgänglighet. Dels för att alla ska kunna komma i kontakt med konstnärliga verksamheter, det har ett värde i sig att fördjupa förståelsen av konsten och att utveckla den egna konstnärliga förmågan, dels för att kontakt med konsten stimulerar vår kreativitet även på andra områden, i arbets- och samhällslivet.

Detta gäller inte minst för barn och unga. Alla som sett barn leka vet vilken kreativ kraft som finns hos dem. Alltför ofta hämmar och hindrar skolmiljön barns skaparlust. Det är skolans uppgift att stödja, inte stävja, barns och ungas kreativa utveckling. En sådan utveckling har ett värde i sig. Dessutom är det så, vilket såväl forskning som erfarenhet visar, att barn och unga som vistas i estetiskt rika inlärningsmiljöer bättre förmår tillägna sig kunskap även på andra områden. Därför vill en socialdemokratisk kulturpolitik stärka konstens och kulturens närvaro i skolan. Konstnärlig utveckling går till på liknande sätt som vetenskaplig forskning. Det krävs en grundforskning, styrd av nyfikenhet och kunskapssökande för sin egen skull, för att tillämpad forskning och utveckling ska kunna äga rum. Produktutveckling och senare kommersialisering av forskningsresultat – i form av bilar, mobiltelefoner eller energisystem – förutsätter en oberoende grundforskning.

På samma sätt är det med konsten. Kulturlivet i alla dess former och uttryck kräver en fri konstnärlig grundforskning. Utan författare inga bokförlag, inga bibliotek och inga bokläsare. Utan kompositörer inga skivor, konserter eller musikupplevelser. Ett levande kulturliv förutsätter alltså konstnärlig utveckling, det vill säga människor som har rimliga möjligheter att leva på och utveckla sitt konstnärskap.

Kulturpolitiken är ett politikområde som i sig rymmer flera skenbara motsägelser. En av dessa är frågan om hur man stöder konsten utan att påverka dess innehåll. I efterkrigstidens Europa har detta dilemma hanterats med hjälp av principen om ”armlängds avstånd”. Innebörden är att politikerna ska stöda konsten utan att lägga sig i det konkreta konstnärliga innehållet. Erfarenheterna från nazismen och fascismen liksom den östeuropeiska stalinismen avskräckte. Konsten måste stå fri från politiskt inflytande.

Detta gör att kulturpolitiken är och ur ett perspektiv faktiskt bör vara svårare att styra än många andra politikområden. Det krävs ibland komplexa politiska instrument för att stödja konstlivet. Den svenska kulturpolitiken har utvecklat ett antal sådana instrument i form av referensgrupper och överläggningar med kulturlivets organisationer och företrädare. Dessa instrument kan utvecklas ytterligare men är och bör vara en grundbult i kulturpolitiken.

Fel! Okänt namn på

Samtidigt är det ett rimligt krav att de offentliga resurserna används på ett effektivt och tydligt sätt. Även kulturella verksamheter måste kunna jämföras med varandra, utvärderas och omprövas. Om så inte sker kommer kulturlivet att stelna i redan existerande former och institutioner och all förnyelse blir omöjlig. Det är denna balansgång mellan konstens oberoende och demokratisk styrning som kulturpolitiken har att hantera.

Kultur och arbete

Utan konstnärer finns det ingen konst. Det är därför av samhälleligt intresse att konstnärerna kan leva på och utveckla sitt yrke. Konstnärernas och kulturarbetarnas arbetsliv skiljer sig emellertid i flera avseenden från arbetsmarknaden i övrigt. Därför måste den politiskt behandlas på ett sätt som tar hänsyn till dess specifika villkor.

Att vara konstnär innebär att ta risker. En konstnär tar risker i själva skapandeprocessen, annars blir det ingen konst av något värde, och sedan ett annat slags risker när resultatet av arbetet ska möta en publik och en marknad. Konstnärlig produktion skiljer sig från annan produktion bl.a. i det att den inte kan utgå ifrån marknadsundersökningar. Det är inte marknadens efterfrågan som styr skapandet av konst, åtminstone inte oväntad och nyskapande konst. Marknadens efterfrågan kan ibland komma långt senare. Upphovsrättslagstiftningen finns till bl.a. för att reglera de inkomster som genereras av ett konstnärligt verk efter upphovsmannens död. Marknaden för konstnärliga produkter fungerar inte riktigt som andra marknader.

Att ange kulturarbetsmarknadens omfattning är inte helt enkelt. Olika definitioner och avgränsningar råder. I Konstnärnsnämndens rapport "Konstnärerna i kulturpolitiken" från 2008 redovisas alternativa beräkningar från alltemellan 40 000 och 240 000 personer. Arbetsförmedlingen Kultur anger dock i sin "Prognos Arbetsmarknad Kultur 2008–2009" antalet sysselsatta inom kultursektorn till 83 000 personer.

Kulturarbetsmarknaden har den senaste tioårsperioden genomgått en kraftig strukturförändring. Antalet anställda vid institutioner och liknande har minskat drastiskt medan antalet egenföretagare har ökat. Åren 2006 och 2007 ökade antalet egenföretagare inom kulturlivet årligen med mellan 10 och 15 procent. "Den långsiktiga trenden mot fler egenföretagare fortsätter" konstaterar AF Kultur i sin prognos. Man beskriver också ett särdrag hos denna arbetsmarknad: "Det finns många tidsbegränsade uppdrag samt ett stort inslag av visstids-, deltid- och timanställningar bland jobben på kulturarbetsmarknaden. Nya jobb tillkommer förutom bland egenföretagare även inom de små företagen med anställda."

Konstnären tvingas alltså inte sällan bli även en överlevnadskonstnär. Man hoppar mellan tillfälliga jobb. Pendlar mellan A-skatt och F-skatt. Lever på projekt och tillfälliga uppdrag. Kulturarbetsmarknaden är organiserad i nätverk, småskalig och svåröverskådlig. Den ställer höga krav på dem som ger sig ut på den.

Fel! Okänt namn på

Många yrkesgrupper inom kulturlivet – musiker, skådespelare, dansare, bildkonstnärer och författare – saknar alltså i stort sett möjligheter till en tillsvidareanställning. Konstnärskapet måste många gånger drygas ut med tillfälliga anställningar inom andra yrken, vilket tar kraft från att bevara och utveckla professionaliteten inom det egentliga yrket. Inte sällan tvingas man till a-kassa. Den borgerliga regeringens höjningar av a-kasseavgiften slår hårt mot denna grupp.

Årsinkomsterna för frilansande kulturarbetare ligger i regel långt under genomsnittet, och inkomstutvecklingen har varit betydligt sämre än i samhället i övrigt. Detta drabbar hårt vid sjukdom eftersom de sociala försäkringarna grundar sig på årsinkomsten. Till detta kommer att de flesta konstnärliga utbildningarna är långa. Femåriga utbildningar som ofta kräver minst ett par års förberedande skolor är vanliga. Studieskulden blir följaktligen höga.

Den socialdemokratiska regeringens genomförande av konstnärsallianser inom scenkonstområdet där ett antal skådespelare och dansare kan anställas och få lön i stället för a-kassa innebär en förbättring. Alliansmodellen berör dock endast en liten del av kulturarbetsmarknaden.

Sverige har ett fungerande stipendie- och bidragssystem och ett förhållandevis starkt utvecklat upphovsrättsligt ersättningsystem, konstateras det i Konstnärsnämndens rapport. Men vi har samtidigt ”en ganska liten och svag konstnärlig marknad. Denna marknad måste kunna stärkas – men inte på bekostnad av det offentliga stödet. Däremot måste samhällets insatser delvis förändras och reformeras för att bättre kunna möta behov från de konstnärer som inte vill eller kan få plats i bidragssystemet.”

Kulturlivet betraktat som en arbetsmarknad är särpräglad ur ytterligare ett perspektiv. Här finns, vilket en rad studier från olika länder visar, en betydande ekonomisk tillväxtpotential. Medel investerade i kulturverksamhet ger ur ett samhällligt perspektiv mångdubbelt tillbaka. I en rapport till EU-kommissionen hösten 2006 visades att 3,1 procent av EU:s arbetsmarknad kan räknas till de kulturella och kreativa näringarna. Det är mer än dubbelt så stort som Europas bilindustri. Dessa näringar motsvarar 2,6 procent av EU:s samlade BNP.

Det finns emellertid en annan del av kulturarbetsmarknaden som är ekonomiskt viktig utan att vara en tillväxtbransch. Hit kan räknas mycket av den verksamhet som bedrivs i så kallade levebrödsföretag. Det är egenföretagande konstnärer och kulturarbetare som inte strävar efter att expandera verksamheten men som vill kunna överleva på sitt konstnärskap och sina kunskaper. Denna del av den kulturella arbetsmarknaden gränsar till den sociala ekonomin. Den växer inte så kraftigt men den bidrar till social sammanhållning, till ett meningsfullt arbetsliv för många människor, den avlastar välfärdssystemen och bidrar ofta till regional utveckling och till utvecklandet av lokala kulturella identiteter. De kulturella levebrödsföretagen är följaktligen samhällligt värdefulla.

En socialdemokratisk kulturpolitik syftar till att få levebrödsföretagen att överleva och övriga kulturföretag att realisera den tillväxtpotential dessa har. Kulturen är och ska vara en växande del av samhällsekonomin.

Fel! Okänt namn på

För att bättre möta denna branschs specifika villkor behöver statliga myndigheter på området, t.ex. Ams, Nutek och Vinnova, bygga upp och utveckla särskild kompetens på området. En socialdemokratisk kulturpolitik vill etablera tydliga spelregler på kulturarbetsmarknaden och stimulera innovation och entreprenörskap inom kulturlivet.

Den syftar till att underlätta för kulturarbetarna att leva på sitt arbete.

Kultur och näring

Relationen mellan kultur och ekonomi diskuteras i dag intensivt och i olika sammanhang. Å ena sidan får kulturen större betydelse i samhällsekonomin i dess helhet. Industriprodukter blir alltmer beroende av design. Turismen, inte minst kulturturen, ökar. Det talas om en växande ”upplevelseekonomi”.

Å andra sidan växer och kommersialiseras kulturlivet och blir på så sätt en allt viktigare del av samhällsekonomin. Kulturlivet betraktad som ekonomisk bransch är emellertid osedvanligt bred. Den innefattar allt från de stora traditionella filmbolagen till den ensamme keramikern på landet.

Dessa båda sidor, denna dubbla rörelse – ekonomins kulturalisering och kulturen ekonomisering – måste en framsynt kulturpolitik förhålla sig till. De är också bakgrunden till den i dag livaktiga diskussionen om kulturföretagande och om kulturella och kreativa näringar.

Historiskt sett har diskussionen om ”Cultural Industries” sin upprinnelse i Storbritannien. Initiativet kom i början av 1990-talet från Greater London Council och upphöjdes efter Labours valseger 1997 till nationell politik. Viktiga kartläggningar av sektorn gjordes, vilka följdes av konkreta handlingsprogram. I början av 2000-talet skedde delvis en omorientering och fr.o.m. 2004 talar man i stället om ”Creative Industries”. New Labour ökade det statliga stödet till konstarten med 73 procent sedan 1997.

Värt att notera är att utvecklingen på regional nivå i Storbritannien gått långsammare. I Holland har det tvärtom varit regionerna som drivit på den nationella nivån, och man har sedan 2005 en offensiv nationell strategi på området. I Norge antog Stortinget sommaren 2007 ett nationellt program för utvecklandet av de kulturella näringarna.

Många västeuropeiska länder har alltså nationella strategier för utvecklingen av kulturella näringar eller motsvarande. Sverige har inte någon sådan. På nationell nivå är kopplingen mellan kultur och näringsliv ”i dagsläget svag” konstaterar ITPS i den kartläggning av Sveriges kreativa näringar man gjorde våren 2008.

Däremot utvecklas strategier på regional och kommunal nivå. Flera regioner har identifierat kulturen som en viktig utvecklingsfaktor vad gäller den egna regionens attraktionskraft, företagslokaliseringar, turism och i slutändan strategiskt viktig för att öka sysselsättningen och tillväxten. Från regionalt håll efterfrågas stöd på nationell nivå i detta arbete, i form av bl.a. metodutveckling, analys och omvärldsbevakning.

EU-kommissionen har i flera studier och meddelanden påtalat att kultur och kreativa näringar är underskattade i strategier för att uppfylla Lissabonagendan. Att betrakta kulturlivet ur detta ekonomiska perspektiv, som en bransch eller en sektor, uttömmar inte kulturens värde men visar på att kulturen också har en ekonomisk betydelse.

Att den kulturella ekonomin ur ett perspektiv emellertid har en ”unik karaktär” slås fast av Unesco i dess allmänna förklaring om kulturell mångfald. Det gäller, hävdar denna deklaration, att erkänna ”den speciella karaktären hos kulturella varor och tjänster som bärare av identitet, värden och mening, vilket gör att de inte får behandlas som vilka handels- eller konsumentvaror som helst”. Deklarationen är från 2001 och har ratificerats av Sverige.

En socialdemokratisk kulturpolitik syftar till att med bibehållen respekt för konstens integritet utveckla de kulturella näringarna. Till denna bransch hör bl.a. filmen och dataspelsutvecklingen.

Många kulturer

Sverige är ett mångkulturellt land. Var femte svensk har rötter utanför landets gränser. Åtskilliga svenska medborgare har på grund av hudfärg eller efternamn svårt att komma in på arbetsmarknaden. Många får av samma skäl utstå förödmjukelser. Diskrimineringen stänger människor ute.

För att råda bot på detta och för att skapa rimliga levnadsförhållanden för Sveriges alla medborgare tas runt om i landet initiativ, det drivs projekt och det utformas program. Det talas om integration. Inom kulturlivet talas det ofta och flitigt om mångkultur. Ett antal statliga utredningar har presenterat analyser och förslag.

Kulturpolitiken handlar om konstarterna, men den har en lika viktig social dimension, och bör beröra alla människor. Kulturen har ett egenvärde men kan samtidigt vara till praktiskt nytta. Konsten kan med bibehållen integritet medverka till ett samhälles sammanhållning och integration. Konsten och kulturen kan vara ett samhälleligt kitt.

Socialdemokraternas kulturpolitik syftar till att tillhandahålla arenor och rum där erfarenheter, kunskap och konstnärliga uttryck kan delas. Arenorna kan vara teaterscener, bibliotekskvällar eller tidskriftsspalter. Att se till att sådana arenor uppstår och upprätthålls är viktigt. Vi medborgare behöver rum där våra olika erfarenheter och livsberättelser kan mötas och brytas, där identiteter kan formuleras och omformuleras och där förståelse kan fördjupas och nyfikenhet väckas. Interkulturell dialog kräver utrymme. Först när det finns plats för att se och erkänna varandras olikheter kan ömsesidig respekt uppstå.

Socialdemokraternas kulturpolitik utgår ifrån ett kulturbegrepp som tar samtliga medborgares erfarenheter och förhoppningar på allvar. Ett sådant kulturbegrepp är av nödvändighet mångkulturellt. För att kunna formulera ett sådant kulturbegrepp gäller det att tänka i överlappande identiteter. Man är inte antingen kurd eller svensk. Man kan vara kurd och svensk. Det gäller att inte betrakta invandring, migration och globalisering i första hand som pro-

Fel! Okänt namn på

blem som kräver åtgärder, utan att identifiera de möjligheter som dessa processer rymmer. Den kulturella globaliseringen kan leda till likriktning men bär i lika hög grad på frön till ett rikare kulturliv. Det gäller att se olikheter som en rikedom och att se skillnader som något kulturellt produktivt.

Diskussionerna om mångkultur handlar ofta om ursprung och härkomst. Vem kommer varifrån? Men lika viktigt som att blicka bakåt är att blicka framåt och ställa den avgörande frågan: Hur kan vi leva tillsammans? Det viktiga är inte varifrån vi kommer utan vart vi är på väg.

Folkbildning

Den moderna svenska demokratin skapades i hög grad av folkrörelserna. Här organiserade sig arbetare och bönder. De kom samman, studerade och förberedde sig, mer eller mindre medvetet, på att ta över makten i samhället. Utan denna självorganisering, bildningssträvan och samverkansförmåga hade den svenska vägen till demokrati sannolikt varit mer konfliktfylld.

Länge utgjorde dessa alternativ bildningsvägar för de mindre bemedlade och bidrog till rörligheten i det svenska klassamhället. I dag lever denna tradition vidare i studieförbund och på folkhögskolor.

Den skandinaviska folkbildningstraditionen rymmer en verklig innovation: studiecirkeln. I studiecirkeln kommer människor frivilligt samman för att ägna sig åt gemensamt kunskapsökande. Det är en unikt egalitär form av kunskapsstillägnelse. En stor del av kulturverksamheten i Sverige sker i dag fortfarande i studiecirkelform. Det är en verksamhet som har framtiden för sig. Genom folkbildningen kommer entusiastiska amatörer i kontakt med professionella kulturutövare.

Den svenska kulturpolitiken har genom sin historia, inte minst tack vare den starka betoningen av folkbildningen, lyckats förena det estetiskt avancerade med ett brett samhälleligt deltagande i kulturlivet. Därigenom har kulturlivets bredd och spets hållits samman. Folkbildningen är därför även i framtiden en av hörnstenarna i en socialdemokratisk kulturpolitik.

En stor och växande del av folkbildningsverksamheten utgörs av kulturverksamhet. Det sjungs i kör, spelas i rockband, det målas och studeras främmande språk. Folkbildningen är vital och utgör en kulturell mötesplats för många människor. Den ger människor möjligheter till eget skapande.

Folkbildningen rymmer i sig även strävan efter kunskap och egenförvärvad bildning. Den rymmer ett bredare och friare bildningsideal än vad ibland instrumentellt inriktade utbildningar kan göra. Tonvikten på kunskap och bildning skiljer folkbildningen från den kultursyn som ensidigt betonar upplevelser. Folkbildning handlar inte om att konsumera upplevelser utan syftar till ett lustfyllt men ändå allvarligt gemensamt kunskapsökande.

Det är därför en central målsättning i socialdemokraternas kulturpolitik att tätare knyta folkbildningen till kulturpolitiken.

Delaktighet och tillgänglighet

Delaktighet och tillgänglighet är centrala värden för en socialdemokratisk kulturpolitik. Samhället investerar betydande belopp i kulturell verksamhet. Att alla medborgare har möjlighet att ta del av denna är en rättvisefråga.

För en socialdemokratisk kulturpolitik är det därför en självklarhet att göra kulturinstitutioner som bibliotek och museer så öppna och tillgängliga som möjligt. Vi vill därför göra en ordentlig satsning på en politik för läsande och föreslår en nationell bibliotekspolitik. Vi vill återinföra fri entré på de statliga museerna. Det är också en kulturpolitisk uppgift att göra kulturlivet så tillgängligt som möjligt för människor med funktionshinder.

Konst kan förvisso vara svår. Förståelse av konstnärliga uttryck måste, liksom kunskap, ibland erövras. Kulturpolitikens uppgift ska vara att stödja en sådan strävan. Det svenska kulturarvet tillhör alla, oavsett födelseland eller klassbakgrund. Alla ska ha möjlighet att tillägna sig konst av hög kvalitet. En socialdemokratisk kulturpolitik är inkluderande.

Viktiga redskap för att åstadkomma en sådan inkluderande kulturpolitik är en målmedveten satsning på kultur i skolan och en stark betoning av folkbildning. Ur det perspektivet är kulturpolitiken även en del av en bredare socialdemokratisk folkrörelsepolitik. Kulturen har ett egenvärde men kan samtidigt vara ett viktigt instrument för folkrörelseutveckling.

Därför är Riksteaterns verksamhet viktig. Därför är fortsatta satsningar på kultur på arbetsplatserna viktiga. Och det är därför som ett starkt stöd till idrotten är grundläggande i socialdemokratisk kulturpolitik.

Medier och mötesplatser

Torget, den offentliga mötesplats där människor kommer samman för att diskutera gemensamma angelägenheter, är demokratins födelseplats. Från det antika Greklands solbelysta agoror till senare tiders kyrkbackar, kaffestugor och Folkets Hus har en plats att mötas och samtala varit grundläggande för den demokratiska utvecklingen.

Dessa offentliga rum hotas nu från flera håll. Det är påtagligt i stadskärnorna. Gallerior glasas in och torg privatiseras. Det blir alltmer ont om platser där människor kan mötas utan att behöva köpa något. Det råder brist på samlingslokaler, för både ungdomar och äldre.

Men torgen krymper och begränsas också i överförd bemärkelse. De mediala arenorna, där så mycket av de offentliga samtalen äger rum, hotas från flera håll. På medieområdet tilltar ägarkoncentrationen, vilket gör att debatten riskerar att likriktas och att färre röster kommer till tals. Vad gäller visning av film på biografier råder i dag närmast en monopolsituation. Här behövs större mångfald.

Den digitala utvecklingen innebär emellertid att nya arenor skapas och öppnas. Bloggar, sociala nätverk och nya slag av digital kommunikation in-

Fel! Okänt namn på

nebär möjligheter för nya former av debatt och diskussion. Internet bär på en möjlighet till fördjupad demokrati. Det gäller att ta till vara och stimulera de möjligheter som finns i den digitala utvecklingen. Att finna former för detta är en viktig kulturpolitisk uppgift.

Socialdemokraterna vill driva en mediepolitik där mötesplatserna blir fler, inte färre. Vi vill driva en politik som motverkar kommersialiseringen av det offentliga rummet och koncentration av medieägandet. Mediepolitiken utgör därför en viktig del av socialdemokratisk kulturpolitik.

Väsentliga instrument för en sådan mediepolitik är ett värnande om public service och presstödet. Andra väl fungerande kulturpolitiska verktyg är litteraturstödet och stödet till kulturtidskrifter.

En kulturpolitik för framtiden

Socialdemokratisk kulturpolitik blickar framåt. Konsten och kulturen är starka krafter som kan, om de stöds av en klok politik, bidra till att skapa ett samhälle som vi alla vill leva i. Sverige har en stark kulturpolitik. Den bygger än i dag på de beslut som fattades av riksdagen 1974. I dag hotas och ifrågasätts denna politik från flera håll.

En socialdemokratisk kulturpolitik vill slå vakt om de kulturpolitiska värden som stadfästes i dessa beslut. Den vill föra den politiska visionen från 1974 vidare in i en annorlunda värld. För att bevara denna politik måste den förändras och utvecklas.

Det fria kulturlivet har under ett drygt årtionde haft ett viktigt stöd av Stiftelsen framtidens kultur. Stiftelsen har sedan den inrättades 1994 fördelat närmare 800 miljoner kronor. Det har varit medel som i hög grad kommit det fria och nyskapande kulturlivet till del. Stiftelsens verksamhet upphör vid årsskiftet 2008/09. Det finns ett fortsatt behov av medel för att satsa på det nyskapande och gränsöverskridande, på det nya kulturliv som ännu inte funnit sina former. Det är angeläget att fria medel till förnyelse av kulturlivet, i en eller annan form, finns tillgängliga även efter det att Stiftelsen framtidens kultur lagts ned.

En av hörnstenarna i 1974 års kulturpolitik var satsningen på regionala kulturinstitutioner. Genom dessa skulle kulturen leva i hela landet. I dagens Sverige, i regionernas Europa, krävs ett fungerande kulturpolitiskt samspel mellan stat och region. En socialdemokratisk kulturpolitik vill få till stånd en sådan fungerande dialog och en rimlig kulturpolitisk ansvarsfördelning mellan staten och de olika regionerna. Staten bör finna former för att stödja de offensiva satsningar som görs på kultur som utvecklingsfaktor, hävda statens ansvar för en utbyggd kulturell infrastruktur och tillsammans med landstingen satsa på en stark kulturell utveckling i hela landet.

En kulturpolitik för framtiden måste ta sin utgångspunkt i barnens kulturupplevelser. Det är här framtiden formas.

Avslutning

När denna motion överlämnas till riksdagen har det första steget tagits i arbetet med en ny socialdemokratisk kulturpolitik. Nu går vi vidare. Motionen utgör att avstamp för ett fortsatt programarbete. Målet är att formulera en framåtsyftande kulturpolitik som tar sig an samtidens utmaningar och lägger en ny grund för kulturell utveckling.

Stockholm den 29 september 2008

Mona Sahlin (s)

Sven-Erik Österberg (s)

Kristina Zakrisson (s)

Berit Andnor (s)

Lars Johansson (s)

Carina Moberg (s)

Anders Karlsson (s)

Ylva Johansson (s)

Marie Granlund (s)

Anders Ygeman (s)

Berit Högman (s)

Leif Jakobsson (s)

Tone Tingsgård (s)

Thomas Östros (s)

Thomas Bodström (s)

Urban Ahlin (s)

Veronica Palm (s)

Margareta Israelsson (s)

Ibrahim Baylan (s)

Tomas Eneroth (s)

Susanne Eberstein (s)